

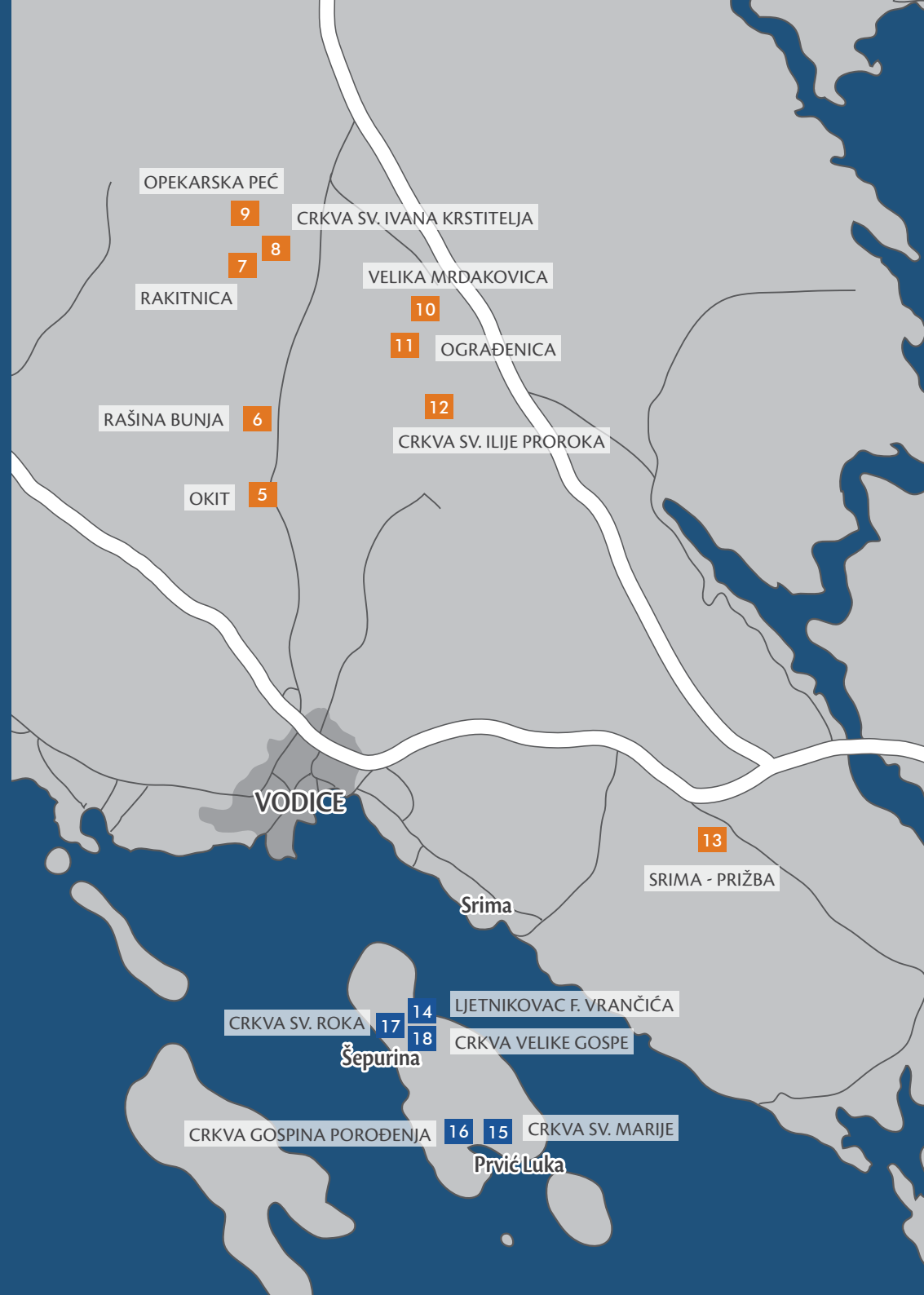


KULTURNA  
BAŠTINA  
vodice

Ako Vas put dovede u Vodice, mjesto koje rado i s veseljem dočekuje goste, otkrit ćete bogatstvo i raznolikost baštine koju brižno čuvamo i s ponosom pokazujemo.

Crkve koje odišu svetim mirom, više od dva milenija stare iskopine, drevne zidine i ljetnikovci čuvaju plemenitu patinu minulih stoljeća.

Za nas je baština ono što nas uvelike određuje, a ostanete li u Vodicama duže, vidjet ćete da je ona i dalje dio našeg suvremenog života...





## CRKVICA SV. KRIŽA<sup>1</sup>

Ova jednostavna gotička crkvice sagrađena je 1402. godine. Posvećena je sv. Križu 1421. godine kad je ujedno bila i župna crkva, a u njezinom okruženju bilo je groblje.

Crkvice, izgrađena u gotičkom stilu, tipičan je primjer ruralne sakralne arhitekture. Vrijedan detalj je stara romaničko-gotička škropionica na stupu, jedinstven primjerak u ovom dijelu Dalmacije.

## ŽUPNA CRKVA SV. KRIŽA<sup>2</sup>

Župnu crkvu sv. Križa gradio je poznati majstor dalmatinskog baroka Ivan Skok. Godine 1725. Skok radi na kapeli glavnog oltara, koja je uklopljena u kasnije proširenje crkve (od 1746. do 1749.), kada je crkva dobila skladno pročelje, s baroknim portalom i raskošnom rozetom, i pobočne zidove s ovalnim baroknim prozorima.

Autor oltarnih pala poznati je slikar dekorativnih fresaka Eugenio Moretti Varese. Pale, od kojih jedna prikazuje Svetu Obitelj, a druga Srce Isusovo i svece Vinka Mučenika i Stanislava Kostku, najvjerojatnije su naručene 1851. godine.

Zvonik je djelo majstora Vicka Macanovića Dubrovčanina.

Crkva je posvećena 1760. godine.





### ČORIĆEV TURANJ<sup>3</sup>

Obitelj Fondra sagradila je ovu lijepu trokatnu kulu od bijelog tesanog kamena 1646. godine. Na kuli je grb s kacigom i perjanicom, guskom i slovima H.S.

Na drugom katu nalaze se zanimljiv primjerak umivaonika i raritetni kamin. Uz toranj i njegov dvorišni zid još stoji staro opločenje "na nož", jedno od rijetkih sačuvanih u našim priobalnim ruralnim sredinama.



### BUNARI<sup>4</sup>

Vodice su se razvile u neposrednoj blizini izvora žive vode. Na trgu, ispod župne crkve, nekada su postojala dva bunara, oko kojih se odvijao sav seoski život.

Iz gornjeg bunara (bližeg župnoj crkvi) uzimana je pitka voda, a donji bunar imao je manje kvalitetnu vodu, koja je korištena za pranje rublja i druge kućanske potrebe.

# VODIČKA NOŠNJA



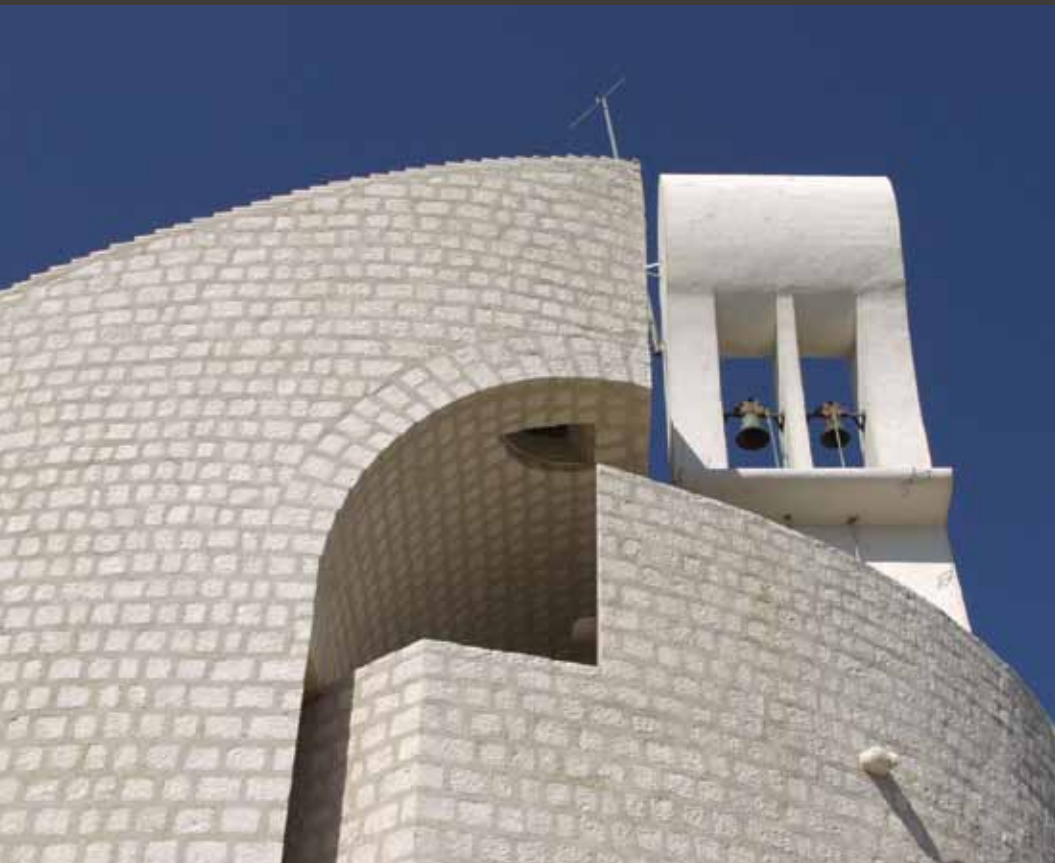
## ŽUDIJE

Posebnost proslave Uskrsa u Vodicama, od proslave u nekom drugom gradu, čine vodički žudije. Oni na osobit način sudjeluju u uskrsnom bogoslužju od Velikog četvrtka do Velike subote.

Žudije započinju svoju službu na Veliki četvrtak pri kraju mise Večere Gospodnje.

Obučeni u rimske vojnike sa buzdovanom i sulicama pristupaju oltaru i ovdje nastavljaju čuvati Isusov grob sve do uskrsnuća.

Na Veliki petak prisustvuju u procesiji kroz mjesto prateći Isusa koji nosi teški križ. Kraj njihova službovanja je na Veliku subotu, kada na misi padaju i bježe, a dvoje anđela najavljuju Isusovo uskrsnuće.



## OKIT<sup>5</sup>

Gledajući s mora, panoramom Vodica dominira brdo Okit sa crkvom Gospe od Karmela.

Prva crkva na ovom uzvišenju dignuta je još u 17. stoljeću, vjerojatno na temeljima još starije kapelice. Kasnije, početkom 20. stoljeća od podnožja do vrha brda izgrađen je Put križa sa četrnaest kapelica, od kojih svaka označava jednu postaju križnoga puta.

Crkva je nekoliko puta nadograđivana, dva puta je porušena, u Drugom svjetskom ratu i u Domovinskom ratu. Sadašnji izgled crkve Gospe od Karmela djelo je zadarskog arhitekta Nikole Bašića.



## RAŠINA BUNJA<sup>6</sup>

Bunje su raširene po cijeloj Sredozemlju, a na hrvatskoj strani Jadrana najrasprostranjenije su u okolici Šibenika i Zadra. Te stare nastambe, karakterističnog načina gradnje, uglavnom su kružne, ali mogu biti pravokutne ili nepravilnog oblika.

Rašina bunja raritet je zbog svoje konstrukcije i građevinskog rješenja. Ova građevina sklop je dviju velikih i dviju malih bunja. Najzanimljiviji građevni dio većih bunja je unutrašnji prolaz, ćemer, koji vodi iz prve prostorije u drugu. Jedna prostorija, s ognjištem, služila je kao kuhinja, a druga za noćenje. Dvije manje bunje služile su za držanje stoke.



## RAKITNICA<sup>7</sup> I CRKVA SV. IVANA KRSTITELJA<sup>8</sup>



Naselje Rakitnica spominje se 1311. godine, a danas se još naziru ostaci nekadašnjih kuća i zidina izgrađenih u suhozidu.

Mjesna crkva sv. Ivana Krstitelja, smještena u neposrednoj blizini sela, sagrađena je 1445. godine, kad je utemeljena i župa Rakitnica. U njoj se dva puta godišnje slave mise, na blagdane sv. Ivana Krstitelja.

Šibenski plemići, vlasnici Rakitnice, zajedno sa seljanima, 1509. godine započinju, radi obrane od Turaka, gradnju kaštela Gradina na strmom grebenu iznad naselja. Kroz cijelo 17. stoljeće vodile su se ljute borbe za Rakitnicu između turske i mletačke vojske, ali je mir nastupio tek 1699. godine, kad su Turci napustili ovaj kraj.



## OPEKARSKA PEĆ<sup>9</sup>

Početkom 2008. zahvaljujući dojavi gospodina Vladimira Roce djelatnicima Muzeja grada Šibenika o „nekim čudnim ciglama“ koje su se pojavile pri kopanju rupa za mlade masline u njegovu polju, došlo se do senzacionalnog otkrića. Podno starog rakitničkog grada, kod Tri bunara, pronađeni su ostaci rimske opekarske peći koja je služila za proizvodnju dijelova krovne konstrukcije - tegula i kupa kanalice.

Radi se o prvom takvom nalazu u Dalmaciji, iako su već fra Lujo Marun i K. Patsch na prijelazu 19. u 20. stoljeće pisali o pećima kod sela Smrdelji, međutim one nikad poslije nisu ubicirane, a sama jaruga kojom je tekao potok i prostor oko nje s mjestom smještaja peći sada je obrastao gustim raslinjem i gotovo je neprohodno. Stoga rakitnički nalaz ima posebno značenje, a po svojoj je očuvanosti kuriozitet i u okvirima Sredozemlja.



## VELIKA MRDAKOVICA - ARAUZONA<sup>10</sup>

Na ovom bogatom arheološkom nalazištu iz predrimskog doba otkriveno je stotinjak grobova, od kojih neki potječu iz četvrtog stoljeća prije Krista. Prema nađenim artefaktima i zapisima antičkih pisaca, stručnjaci ovo naselje povezuju s Arauzonom, liburnsko-rimskim naseljem koje spominje Plinije. Grobovi iz starijeg sloja nekropole potječu iz trećeg do prvog stoljeća prije Krista, a nastali su pod helenističkim utjecajem.

Ovdje je nađen i sklop stambenih zgrada izgrađenih od fino tesanog kamena, spajanog glinom, a kasnije žbukom. Naselje je bilo omeđeno bedemima, izgrađenim od lomljenog kamena, i podijeljeno ulicama. Neke zgrade imale su u kamenu usječene cisterne za sakupljanje kišnice. Nedaleko se još uvijek nalazi prirodna kaptaža, nadsvođena u rimsko doba, koju domaći ljudi danas zovu Ograđenica<sup>11</sup> i služila je za opskrbu vodom lokalnog stanovništva, dok se stoka napajala u lokvi u polju, sjeverno od naselja.



## CRKVA SV. ILIJE PROROKA<sup>12</sup>

Crkvu su sagradili stanovnici naselja Pišća još 1298. godine. Ckvice je 1493. godine posvećena sv. Iliji Proroku. Ograđena je ovalnim zidom i na tom se prostoru naziru ostaci grobova.

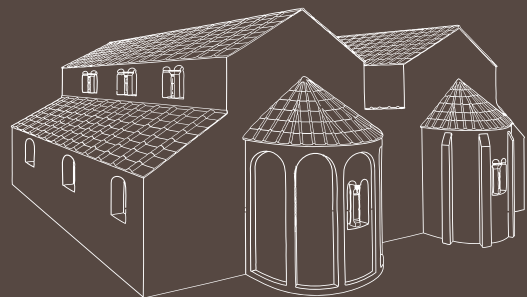
Jednom godišnje, 20. kolovoza, u njoj se održava sveta misa.





## SRIMA - PRIŽBA<sup>13</sup>

Arheološka istraživanja na ovom lokalitetu, pod vodstvom Zlatka Gunjače, provedena su od godine 1969. do 1974., da bi nakon toga uslijedila konzervacija. Otkrivene su dvije jednobrodne bazilike izgrađene u različitim vremenima. Zbog toga ih nazivamo basilicae geminatae ili 'crkve blizanke' – dvojne crkve. Razlog i svrha ovakvih građevina nisu do kraja objašnjeni. Jedna od teza glasi kako su basilicae geminatae spoj kongregacijskih crkava namijenjenih službi Božjoj i memorijalnih namijenjenih kultu relikvija. Takvih primjera na području rimske Dalmacije, te Sredozemlja ima velik broj. Podizane su u biskupskim središtima i češće u vangradskim arealima, kao na Srimi.



Ove dvojne bazilike su ujedno i najkompletnije istražene na prostoru Dalmacije. Iako mišljenja o vremenu njihove gradnje nisu u potpunosti usaglašena, prevladava ono koje obje crkve smješta u 6. stoljeće. To je potvrdila i stilaska analiza kamenog namještaja s tim da su se određene preinake inventara odvijale i u 7. stoljeću. Sjeverna crkva je starija, a južna joj je nešto kasnije pridružena.

## OTOK PRVIĆ



Otok Prvić spominje se još u 11. stoljeću, ali intenzivnije se naseljuje u 15. stoljeću kad stanovništvo s kopna bježi pred Turcima na otoke. Na otoku su dva mjesta - Prvić Luka i Šepurina, međusobno povezana cestom.

Zemljište je većinom u vlasništvu šibenskih plemićkih obitelji koje na otoku grade ladanjske kuće, među kojima je i **Ljetnikovac poznate obitelji Vrančić<sup>14</sup>**.

Najslavniji predstavnik ove obitelji je Faust Vrančić. Rođen u Šibeniku 1551. godine, autor je mnogobrojnih djela od kojih su najpoznatija "Machinae novae" i "Rječnik pet najplemenitijih jezika Europe" među koje ubraja i hrvatski jezik.

U djelu "Machinae novae" (1595) Vrančić daje prikaz 56 različitih naprava, konstrukcija i tehničkih rješenja na 49 bakroreza uz prateće opise. Među projektima se ističu most s lukom, mlin na plimu i oseku, a osobito padobran kojeg je, kažu, iskušavao skačući s tornjeva i hridina.

Umro je 1617. godine u Veneciji, a njegovi posmrtni ostaci preneseni su, prema njegovoj želji, u župnu crkvu Gospe od Milosti u Prvić Luci.

## PRVIĆ LUKA

Nakon što se u Prvić Luci naseljavaju fratri glagoljaši, počinje 1461. godine izgradnja **crkve sv. Marije ili Gospe od Milosti**<sup>15</sup> sa samostanom. Ne zna se točno kad je dovršena, ali postoji podatak da su radovi još trajali 1479. godine. Samostan je više puta pregrađivan, a potpuno je obnovljen nakon velikog požara 1884. godine. Nažalost u požaru su izgorjeli mnogi dokumenti pisani glagoljicom. Unutrašnjost crkve krase pet baroknih oltara. Zvonik, od bijelog kamena, visok 25 m, sagrađen je 1885. godine.



**Crkva Gospina porođenja**<sup>16</sup> izgrađena je 1479. godine, a podigla ju je šibenska obitelj Ambrozović. Proširena je i obnovljena 1878. godine.

U crkvi je jedan oltar, a pred crkvom bunar. Crkva danas nije u funkciji.



## ŠEPURINA

U samom centru Šepurine, kraj obale, nalazi se **crkva sv. Roka ili sv. Jelene**<sup>17</sup>, izgrađena i posvećena 1620. godine. U unutrašnjosti crkve, ističe se drveni oltar sv. Roka, bogato ukrašen baroknim ornamentima.

Na brijegu iznad sela sagrađena je **crkva Velike Gospe**<sup>18</sup> 1878. godine. Na glavnom pročelju je natpis: *Hoc templum aedificatum A. D. 1878*. Crkva je restaurirana u dva navrata, 1898. i 1938. godine.





**HRVATSKA**

Izdavač: Turistička zajednica grada Vodica • Koncept & dizajn: Melina ML, M design studio • Vodice 2010  
Tekstovi: Gordana Birin, Muzej grada Šibenika, Nataša Ozmec • Fotografije: Melina ML, Šime Strikoman, Muzej grada Šibenika, Arhiva TZ grada Vodica